

ALONE

Innovative Health Professionals Training Program on
Existential Loneliness among Older People

PEDAGOGISK RAPPORT

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

ALONE is co-funded by the European
Commission under the agreement
2019-1-PL01-KA202-064933

Innovative Health Professionals Training Program on
Existential Loneliness among Older People

Pedagogisk rapport

FÖRFATTARE

Žebrauskaitė-Šiurienė, A., Virbalienė, A., Beck, I., Larsson, H., Edberg, A-K., Manattini, A., Trogu, G., Popovici, S., Lacramioara, L., Renn-Žurek, A., Modrzejewska, D., Woźnicka, E.

Detta arbete har finansierats av Erasmus+ programmet för Europeiska unionen, projektet "Innovativt utbildningsprogram för vårdpersonal om existentiell ensamhet hos äldre personer", projekt nr. 2019-1-PL01-KA202-064933.

Europeiska kommissionens stöd för produktion av denna publikation utgör inte ett stöd för innehållet, som endast återspeglar författarnas åsikter, och kommissionen kan inte hållas ansvarig för användning av informationen.

INTRODUKTION

Enligt etiska riktlinjer ska vårdpersonal ge vård som tar hänsyn till patienters värderingar, seder och bruk samt existentiella utmaningar som de ger uttryck för. En omdiskuterad fråga är existentiell ensamhet. Existentiell ensamhet är en del av att vara människa som vård- och omsorgspersonal ofta har begränsad kunskap om. För att ge äldre en god vård och omsorg och för att undvika onödigt lidande behöver all vård- och omsorgspersonal inom olika vårdkontexter kunna möta äldre personers existentiella oro och funderingar. Även om tidigare forskning visar att personal är villiga att uppmärksamma existentiella frågor (Strang, Strang & Ternstedt, 2002; Sundström, Edberg, Rämgård & Blomqvist, 2018), visar forskning att det är svårt och utmanande att hitta tid och utrymme för detta i vårdandets vardag (Beck, Törnquist, Broström & Edberg, 2012). Detta kan leda till att vård- och omsorgspersonal känner sig tvingade att fokusera mer på praktiska uppgifter än på relationer med de äldre och deras närstående. När vården i sin tur fokuserar mer på uppgifter än på relationella aspekter som möjliggör ett gott möte känner sig de äldre ofta övergivna och existentiellt ensamma (Sjöberg, Beck, Rasmussen & Edberg, 2018).

Äldre personer med multimorbiditet och som behandlas med fem läkemedel eller fler har fått allt större uppmärksamhet inom vårdforskningen och hälsopolitiken. Insatser för att förbättra vården av dessa personer är ofta inriktade på att förebygga felaktig läkemedelsanvändning, förebyggande av konfusion och fallolyckor eller upprätthållande av rörlighet och smärtskontroll. Vanliga strategier för att uppnå dessa mål är tillgång till kunskap (t.ex. genom att involvera farmaceuter i vården, omfattande geriatriska bedömningar eller insatser för att samordna vården). Även om värdet av att införa standarder och evidensbaserad kunskap i vården är obestridligt finns det en risk att vården för äldre fokuserar för mycket på standardiserade åtgärder och att andra mer individuella dimensioner av vården förbises, vilka också påverkar den upplevda livskvaliteten (Straßner et al., 2019).

Historiskt sett har personal inte fokuserat på andliga aspekter eftersom en biomedicinsk modell har varit styrande. Andlighet är något som ofta är dolt och uttrycks inom de fysiska, psykologiska och sociala dimensionerna. För att bli klar över kopplingen till existentiella aspekter är det viktigt att definiera begreppet. Andlighet är den dynamiska dimensionen av mänskligt liv som handlar om på vilket sätt personer (individer och samfund)

upplever, uttrycker och/eller söker mening. Det handlar även om att vara i ögonblicket, med sig själv, med andra, med naturen, i det betydelsefulla och/eller i det heliga (Nolan 2011). Det andliga området är flerdimensionellt och innehåller följande:

- a) Existentiella utmaningar (t.ex. frågor om identitet, mening, lidande och död, skuld och skam, försoning och förlåtelse, frihet och ansvar, hopp och förtvivlan, kärlek och glädje).
- b) Värdebaserade överväganden och attityder (vad som är viktigast för den enskilda personen, t.ex. relationer till sig själv, familj, vänner, arbete, saker och ting, natur, konst och kultur, etik och moral samt livet självt).
- c) Religiösa överväganden och grunder (tro, övertygelser och handlingar, förhållandet till Gud eller det slutliga) (Nolan, 2011).

Den andliga dimensionen av människans natur anses ofta vara dold eftersom den ligger gömd bakom den fysiska, psykologiska och sociala sfären och inte alltid är direkt synlig, tillgänglig eller pratas om (Brémault-Phillips et al., 2015). National Health Service som ansvarar för den offentliga sjukvården i England (2015) menar att otillräcklig utbildning och erfarenhet, bristande kommunikation, bristande känslighet och förståelse för individers tro kan ha påverka möjligheterna att ge en god andlig vård.

Att vårdtagare känner att deras andliga behov inte blir tillgodosedda kan bero på att vård- och omsorgspersonal inte känner till vanliga andliga/existentiella frågor. Utan en medvetenhet om äldre personers behov är det lätt att förbise de andliga behoven även om man är engagerad i att ge en holistisk vård. Det är ofta svårt att identifiera kunskap som ligger utanför det paradigm som man har socialiserats in i. Att utveckla en kunskap och förståelse för äldre personers existentiella ensamhet kan underlätta för vård- och omsorgspersonal att tillgodose äldres behov genom att förmågan att känna igen och lindra existentiell ensamhet ökar. Många som arbetar inom äldrevården är intresserade av att lära sig mer om andlighet, kanske på grund av en medvetenhet om sin bristande kunskap och de potentiellt negativa effekterna för de äldre (Curl, Hodge, Horvath & Larkin, 2012). Det finns gott om bevis för att äldre människors andliga behov inte tillgodoses inom många vård- och omsorgsverksamheter. Detta kan bero på en rad olika faktorer, bland annat:

- brist på tid

- bristande utbildning
- bristande medvetenhet, kunskap eller förståelse
- motvilja eller rädsla
- oro för att påtvinga andra sina egna värderingar och övertygelser (Wiltjer & Kendall, 2019).

Andliga vård är en viktig del i en holistisk vård och vårdpersonal behöver förberedas på lämpligt sätt för att kunna tillgodose patienternas andliga behov. Det är fortfarande en utmaning att utveckla kompetens för att hantera andliga frågor inom sjuksköterskeutbildningar. Frågor om begreppslig klarhet och att prata om omvårdnadens ontologiska och fenomenologiska aspekter behöver belysas för att verkligen förbereda sjuksköterskor i att ge en holistisk vård som inkluderar andliga och existentiella frågor. Adekvat förberedelse, en stödjande miljö för både lärare och studenter samt explicit representation av andliga dimensioner i sjuksköterskeutbildningar skulle underlätta detta (Gulnar, Snowden, Wattis & Rogers, 2018).

UTMANINGAR I UNDERVISNINGEN AV VÅRD- OCH OMSORGSPERSONAL

Kvaliteten på utbildningen till vård- och omsorgspersonal beror inte minst på lärarnas kvalifikationer och deras kreativa inställning till ämnet som de undervisar i (Ermalovich, 2017; Laptieva & Rublevskaya, 2014). En lärare ger studenter en orientering om utvecklingen inom området och i studenters färdigheter och förmågor. Läraren formar deras attityder till utbildningen, färdigheter och det framtida yrket. Lärare förbereder inte bara vård- och omsorgspersonal med teoretisk och praktisk kunskap utan även i att integrera en holistiskt och kreativt tänkande som formar en känsla av professionellt och medborgerligt ansvar.

Användning av informationsteknik har blivit ofrånkomlig i det moderna västerländska samhället. Det är inte överdrivet att säga att en vårdanställd nästan alltid på något sätt använder sig av digitaliseringen: från elektroniska patientjournaler till teleoperation (kirurgi på distans). Det är uppenbart att oavsett hur flitigt och effektivt lärare förbereder en ny generation av yrkesverksamma för vård- och omsorgsarbete under nuvarande socioekonomiska förhållanden blir kunskaperna otillräckliga så snart den grundläggande tekniska plattformen ersätts med en ny. Den tekniska plattformen ersätts med jämna mellanrum med ny, en gång vart 3–5:e år. Det innebär att det viktigaste pedagogiska kravet i

dagens samhälle är att verksamheter som bedriver undervisning behöver fokusera på att lära ut kritiskt tänkande och hur man lär sig (Denisov, 2004). Den pedagogiska verksamheten för studenter vid högre utbildning innebär att studenter ska utveckla självständighet som förhållningssätt till kunskap, autonomi i förhållande till tillkomst av kunskap samt självständighet i förhållande till sitt eget lärande. succesiv utveckling av en förmåga att arbeta självständigt, liksom självkontroll och oberoende reglering av beteende. Det är viktigt att sjuksköterskor har ett kritiskt tänkande för att de ska kunna bedriva en säker, effektiv och god vård. Sjuksköterskeutbildningar ska främja studenter till ett kritiskt tänkande och kritiska argumentation.

Övergången från principen om utbildning "för livet" till principen om utbildning "genom livet" är särskilt relevant inom det medicinska utbildningsområdet och bör genomföras genom att utnyttja tre olika utbildningsmoment (Ermalovich, 2017; Laptieva & Rublevskaya, 2014):

- Traditionell utbildning (föreläsningar, praktiska lektioner, workshops, analytisk granskning av videoinspelningar etc.).
- Självständigt arbete som kräver lärarmedverkan (utarbetande av rapporter för presentationer vid seminarium, förberedelser inför kliniska examinationer etc.).
- Självständigt arbete som inte kräver lärarmedverkan (nätutbildning, multimedialkurser för självstudier, internet etc.).

KURSMÅL OCH LÄRANDERESULTAT

Kursmål är tydliga och kortfattade beskrivningar av det som studenter förväntas ha uppnått i slutet av kursen. Till skillnad från läranderesultat som uttrycker vad studenterna faktiskt lärt sig. Både kursmål och läranderesultat skiljer sig från lärandemål, som är mer allmänt hållna mål om vad studenter förväntas ha uppnått i slutet av kursen (Bloom, Engelhart, Furst, Hill & Krathwohl, 1956).

Den viktigaste delen är att de pedagogiska målen formuleras som läranderesultat. Dessa läranderesultat är beskrivningar av studenternas handlingar som ska vara tydligt identifierade och bedömda av en lärare.

I det praktiska pedagogiska arbetet kan detta ske enligt följande:

- Uppbyggnad av ett system för lärandemål i kategorier och underkategorier (hierarki); så kallade taxonomier.

- Skapa ett tydligt och detaljerat språk som lämpar sig för att beskriva pedagogiska mål. Numera föredrar man modellen med läranderesultat. Ibland förekommer det att vi kallar det för European Qualification Framework (2018) för att beskriva detta språksystem (instrument, verktyg) för att ange mål.

Verktyg för att uppnå lärandemål inom det affektiva (känslomässiga) området är: föreläsningar, observationer (genom personliga exempel), gruppdiskussioner, experiment, situationsbundna uppgifter (inklusive etiska uppgifter), välgörenhetsprojekt osv.

Praktiska färdigheter inom är särskilt efterfrågade inom naturvetenskap, klinisk medicin, sjukdomsförebyggande arbete, konst, musik, teknik och idrottsundervisning. Av okänd anledning beslutade Bloom och hans medarbetare sig för att inte formulera lämpliga läraaktiviteter inom detta område. Däremot fanns det andra som har gjort detta senare. Dave (1970) föreslog till exempel följande hierarki med fem nivåer med läraaktiviteter:

1. Imitation. Observation och upprepning av andras beteende. En student observerar handlingar och kopierar dem i en säker situation.

2.Handledning. Förmågan att utföra vissa bestämda handlingar genom att följa instruktionerna och tillämpa tidigare erhållna färdigheter. En studerande följer instruktionen, algoritmen eller protokollet och kopierar de nödvändiga handlingarna som krävs utan att improvisera.

3. Noggrannhet. Färdigheten är förvärvad, vilket framgår av dess tydliga och korrekta utförande. På den här nivån kan en student utföra en uppgift med få misstag. Färdigheten blir mer exakt utan exempel, algoritm eller schema.

4. Koppling. Förmågan att samordna en rad handlingar genom att kombinera två eller flera motoriska färdigheter. En student kan utföra en svår uppgift som består av ett fåtal steg (delar) med hjälp av olika färdigheter som inhämtats tidigare. Algoritmerna kan ändras utifrån vad som exakt krävs eller för att lösa problemet.

5. Naturalisering. Färdigheter kombineras, integreras och används varaktigt och utan besvär. Studenten visar på en hög nivå av att utföra färdigheten automatiskt (utan överväganden). Studenten är säker på sina kunskaper och kan improvisera eller utföra handlingar i ovanliga yrkessituationer.

När det gäller formulering av lärandemål, finns det omfattande kunskap som stöd (Fry, 2000, Jenkins & Unwin, 2001; Moon, 2002). I sitt arbete överväger Harden (2002b) användningen av läranderesultat för att skapa en utbildningsmodell som lämpar sig för utbildning av vårdpersonal. Läranderesultatet bör definieras så att de kan täcka hela spektrumet av nödvändiga kompetenser och sätta fokus på integrationen av olika kompetenser i medicinsk praxis. Grafiskt sett ser Hardens modell för läranderesultat ut som tre cirklar som är placerade i varandra. I den inre cirkeln finns sju läranderesultat som rör vad en student kan göra, dvs. hans/hennes förväntade tekniska kompetens (att utföra uppgiften som krävs). I den mellersta cirkeln finns läranderesultat som är kopplade till hur en student utför en yrkesmässig uppgift: med kunskap och förståelse, med lämplig attityd och strategi för beslutsfattande (att utföra uppgiften korrekt och noggrant). Den yttre cirkeln omfattar läranderesultat som kännetecknar den kontinuerliga professionella utvecklingen som specialist och som person (en lämplig person gör detta) (Harden, 2002b).

Att ge en effektiv och högkvalitativ vård är en komplex uppgift. Det kräver att yrkesverksamma inom vård- och omsorg samarbetar på ett effektivt sätt. Interprofessionell utbildning är ett möjligt sätt för att förbättra det interprofessionella samarbetet och vården. Utformningen av tvärvetenskapliga studieprogram är ett gemensamt arbete för lärare från olika discipliner. Studieprogrammen kan utformas av lärare som har erfarenhet av tvärvetenskapligt arbete och lärare som inte har sådan erfarenhet (Putriene, 2017). Med interprofessionell utbildning avses att studenter från olika yrken lär sig av varandra, med varandra och om varandra. Studerande och yrkesverksamma inom vård- och omsorg behöver kompetens, dvs. förvärva kunskaper, färdigheter och värderingsförmåga. Kompetens inom andlig vård definieras som en aktiv pågående process som kännetecknas av tre inbördes relaterade delar; en växande medvetenhet om sitt eget värde, utveckling av en empatisk förståelse för patientens världsbild och förmågan att genomföra individanpassade åtgärder inom sin disciplin (Baldacchino, 2015). En sådan innovativ, tvärprofessionell utbildningskurs skulle kunna överföras till digitala utbildningsmiljöer. Förutom den fysiska närvaron av studenter tillsammans i ett klassrum gör digital undervisning det möjligt för studenter att diskutera och beskriva sitt bidrag till andlig vård (dvs. förståelse av existentiell ensamhet) och holistisk vård utifrån en beskriven patientsituation. Digital undervisning kan således öka förståelsen och uppskattningen av det värdefulla bidrag som varje medlem i det

tvärvetenskapliga teamet kan tillföra för en holistisk vård. Fyra huvudområden är viktiga för att lära sig om andliga/existentiella frågor:

a. Vikten av att lära sig från verkliga situationer med upprepad exponering för patienter i verksamheten med stöd av rollmodeller.

b. Användning av pedagogiska metoder som hjälper studenter att förstå, arbeta med och reflektera över patienters andlighet, t.ex. reflekterande dagboksanteckningar, skriftliga reflekterande redogörelser, utveckling av vårdplaner som omfattar andliga aspekter, rollspel för att öva på prata om andliga frågor och andliga behov, gruppdiskussioner om förhållandet mellan religion, andlighet och hälsa, analys av patientsituationer, litteraturstudier och analys av forskning om andlighet vid sjukdom och vård och omsorg.

c. Medvetenhet om aspekter som kan utgöra hinder för personalen att möta vårdandets andliga dimensioner t.ex. bristande kunskap om andlighet, osäkerhet i sin roll i andlig vård, okunskap om sin egen andlighet, en annan tro än patientens, bristande kompetens när det gäller att tillgodose andliga behov, brist på förebilder, tidsbrist och överbelastning i arbetet.

d. Utvärdering av studenters lärande om andlig vård i samband med hur studenter förbereds och hur de följs upp under och efter verksamhetsförlagd utbildning t.ex. genom reflektions-sessioner, utbyte av berättelser med studiekamrater, lärare och självvårdare, stöd för lärande genom litteratur och forskning, reflektionsövningar och debriefing-sessioner för att öka studenternas säkerhet och en säker vård av patienterna (Giske, 2012). Dessa områden återspeglas i ASSET-modellen (Actioning Spirituality and Spiritual Care Education and Training) för undervisning i andlig vård. Modellen innehåller tre delar: innehåll, inlärningsprocess och utbildningsresultat. Innehållet består av självkännedom, andlighet och andliga dimensioner i vården. Inlärningsprocesserna är erfarenhetsbaserat lärande i samband med värderingar, helhetssyn, ett brett perspektiv på andlighet, omvårdnadsprocessen och utvärdering av undervisning och lärande. Utbildningsresultat mäts genom värdeförtydligande, kunskap om och kompetens i att utföra andlig vård (Narayanasamy, 1999).

ANVÄNDBARA METODER

Utbildning inom vård- och omsorg omfattar en rad av olika principer, metoder, utbildningsmodeller, termer och praktiska färdigheter. Utöver kompetens i att uppmärksamma andliga aspekter är det betydelsefullt att ha en moralisk och pedagogisk

själv tillit i att undervisa. Det är utbildarens ansvar att väcka studenters medvetenhet (Malik & Akhter, 2013). Det kräver att läraren har kunskap, intentioner och färdigheter som kan främja studenters fysiska, intellektuella, emotionella, sociala och andliga utveckling.

Ett av de största problemen i modern utbildning antas vara den omfattande teoretiska förberedelsen i kombination med begränsade praktiska yrkesfärdigheter. Det förklarar tendensen till ett brett genomförande av interaktiva utbildningsmetoder, särskilt inom hälso- och sjukvårdsutbildning där en balans av teori och praktik är av stor betydelse (Artjukhina & Chumakov, 2012). Betydelsen av självträning (förberedelser) hos studenter blir alltmer aktuellt. Det förutsätter en förändring av traditionella utbildningsformer i enlighet med målen för studenternas potentiella utveckling. Interaktiva utbildningsmetoder stämmer väl överens med personcentrering eftersom sådan undervisning innebär att träna tillsammans med andra personer. Inom ramen för undervisningen blir både lärare och studenter föremål för utbildningsprocessen.

Europeiska unionen har utvecklat ett ramverk som beskriver åtta olika kvalifikationsnivåer, European Qualification Framework (EQF, 2018). I vårt projekt har vi fokuserat på nivå 4 (tabell 1).

Tabell 1. Utbildningsverktyg förknippade med beskrivning av kvalifikationer i EQF nivå 4

<i>Kunskap</i>	<i>Faktiska och teoretiska kunskaper i breda sammanhang inom ett arbets- eller studieområde.</i>	<i>Föreläsningar¹, seminarier², arbete i smågrupper, gruppdiskussioner, begreppsöversikter, diskussioner om komplexa och tvetydiga moment (begrepp,</i>
----------------	--	---

¹ Med tanke på att det finns en enorm mängd information (teoretisk) tillgänglig via internet försvårar det för lärare att fånga studenters intresse och uppmärksamhet. De räcker inte med en stark personlighet (psykologiskt inflytande), om studieinnehållet inte verkar ha något värde för studenterna eller om de själva kan hitta informationen i böcker eller via internet. Därför är det rimligt att erbjuda ett bestämt innehåll med hjälp av informationsteknik som distansundervisning med kontroll av genomförd utbildning. Dessa kontroller bör bestå av såväl reproduktiva kognitiva aktiviteter som kreativa kognitiva aktiviteter. Att hålla föreläsningar för att överföra teoretisk kunskap till studenter fungerar endast om föreläsningarna presenteras av kända forskare eller praktiker som kan berätta om unika situationer. Det kan t.ex. handla om resultaten från deras senaste forskningsprojekt, deras egna kliniska observationer, presentationer av exklusiva metoder eller tekniker.

² Seminarier har hittills främst betraktats som ett sätt att kontrollera studenternas kunskaper och som ett utrymme för att utbyta åsikter, vilket delvis också är ett sätt att inhämta ny information på. Att delta i seminarier hjälper dessutom studenter att få klarhet i tvetydiga moment som ska utföras. Detta kan också uppnås genom arbete i smågrupper eller genom gruppdiskussioner.

		<i>modeller, hypoteser etc.) i det som studeras och i empiriska observationer, utnyttjande av offentliga (sociala) resurser (inbjudan av en specialist, fältstudier).</i>
<i>Färdigheter</i>	<i>En rad kognitiva och praktiska färdigheter som krävs för att finna lösningar på specifika problem inom ett arbets- eller studieområde.</i>	<i>Kreativa uppgifter, fallstudier, beteendemodellering, reflekterande skrivande, berättande, aktionslärandemodellen, sociala projekt, diskussion av fall från den egna verksamheten, analys av videoinspelningar.</i>
<i>Reflektion</i>	<i>Kritisk-dialektisk diskurs är en strategi för kommunikativt lärande som betonar vikten av kritisk reflektion och kritisk självreflektion för att bedöma vilka begrepp som vanligtvis har tagits för givna i undervisning och lärande.</i>	<i>Övningar i självkännedom, självreflektion, handledning, skriva dagböcker, gruppdiskussioner, intervjuer.</i>

Källa: <https://ec.europa.eu/ploteus/content/descriptors-page> (5 oktober 2020)

Utbildning är inte möjlig utan filosofi och därmed inte utan att söka efter mening, ökad självmedvetenheten, kritiskt tänkande, reflekterande i tal och skrift. Ur denna synvinkel ligger utmaningen i att skapa utbildningsmöjligheter för självreflektion och för att ställa frågor om vad som verkligen betyder något i livet.

REFERENSER

- Artjukhina A. I. & Chumakov V.I. Interactive teaching methods in a medical university: study guide. Volgograd, Russia: Volgograd State Medical University Publishing; 2012.
- Beck, I., Törnquist, A., Broström, L. & Edberg, A. K. (2012). Having to focus on doing rather than being-nurse assistants' experience of palliative care in municipal residential care settings. *International Journal of Nursing Studies*, 49(4), 455-464.
<https://doi.org/10.1016/j.ijnurstu.2011.10.016>
- Bloom, B. S., Engelhart, M. D., Furst, E. J., Hill, E. J. & Krathwohl, D. R. (Eds.). (1956). *Taxonomy of educational objectives: The classification of educational goals*. New York, NY: Longmans, Green and Co.
- Brémault-Phillips, S. et al. (2015). Integrating spirituality as a key component of patient care. *Religions* 6(2):476-498.
- Curl, A., Hodge, R., Horvath, V. & Larkin H. (2012). Older Adults' Spiritual Needs in Health Care Settings: A Qualitative Meta-Synthesis. *Research on Aging* 34(2):131-155.
- Dave R. H. (1970). Psychomotor levels. In R.J. Armstrong (Ed.), *Developing and Writing Behavioral Objectives*. Tucson, Arizona: Educational Innovators Press.
- Denisov I.N. (2004). Medical education: the situation today and ways to improve the training of doctors. *Medical Doctor.*, 4: 4-7.
- The European Qualifications Framework: supporting learning, work and cross-border mobility. http://www.ehea.info/Upload/TPG_A_QF_RO_MK_1_EQF_Brochure.pdf
- Ermalovich A.V. (2017). Pedagogical aspects of medical education. "Graduate School": scientific and journalistic journal. 2017; 1(117): 60-64.
- Giske, T. (2012). How undergraduate nursing students learn to care for patients spiritually in clinical studies—A review of literature. *Journal of Nursing Management*, 20: 1–9.
- Gulnar, A. Snowden, M., Wattis, J. & Rogers, M. (2018). Spirituality in Nursing Education: Knowledge and practice gaps. *International Journal of Multidisciplinary Comparative Studies*. 5(1-3), 27-49.

- Hodge, D. R. & Horvath, E.V. (2011). Spiritual Needs in Health Care Settings: A Qualitative Meta-Synthesis of Clients' Perspectives. *Social Work*. (56)4, 306-316.
- Wiltjer, H. & Kendall, N. (2019). Assessment of older people 6: assessing the spiritual domain. *Nursing Times*, 115: 10, 24-27.
- Laptieva L. N. & Rublevskaya E. I. (2014). Pedagogical aspects of the professional activity of healthcare workers. *Bulletin of MGPU named after I.P. Shamyakin*; 1(42): 82-89.
- Malik, G. M. & Rukhsana A. (2013). Existentialism and classroom practice. *IOSR Journal of Humanities and Social Science*. 8 (6): 87-91.
- Moon, J. (2002). *The Module and Programme Development Handbook. A Practical Guide to Linking Levels, Outcomes and Assessment Criteria*. London, Routledge.
- Narayanasamy, A. (1999). ASSET: A model for actioning spirituality and spiritual care education and training in nursing. *Nurse Education Today*, 19: 274–85.
- NHS England (2015) *NHS Chaplaincy Guidelines 2015: Promoting Excellence in Pastoral, Spiritual and Religious Care*. London: NHS England.
- NHS England (2015). *Improving Experience of Care through people who use services*. <https://www.england.nhs.uk/wp-content/uploads/2013/08/imp-exp-care-app.pdf>
- Putrienė, N. (2017). *Tarpdisciplininių studijų programų kūrimo universitete įgalinimo veiksniai*. Daktaro disertacija. Kauno Technologijos Universitetas.
- Nolan S, Saltmarsh P, & Leget C. (2011) Spiritual care in palliative care: working towards an EAPC Task Force. *European Journal of Palliative Care*, 18(2);86–89
- Sheridan, S. M. & Burt, J. D. (2009). Family-Centered Positive Psychology. In C. R. Snyder, & S. J. Lopez (Eds.), *Oxford Handbook of Positive Psychology* (pp. 551-559). Oxford: Oxford University Press.
- Sjöberg, M., Beck, I., Rasmussen, B. H. & Edberg, A. K. (2018). Being disconnected from life: meanings of existential loneliness as narrated by frail older people. *Aging & Mental Health*, 22(10), 1357-1364. <https://doi.org/10.1080/13607863.2017.1348481>

Strang, S., Strang, P. & Ternstedt, B. M. (2002). Spiritual needs as defined by Swedish nursing staff. *J Clin Nurs*, 11(1):48-57.

Straßner, C., Frick, E., Stotz-Ingenlath, G. et al. (2019). Holistic care program for elderly patients to integrate spiritual needs, social activity, and self-care into disease management in primary care (HoPES3): study protocol for a cluster-randomized trial. *Trials*, 20(1):364.

Sundström, M., Edberg, A. K., Rämgård, M. & Blomqvist, K. (2018). Encountering existential loneliness among older people: perspectives of health care professionals. *International Journal of Qualitative Studies on Health and Well-being*, 13(1), 1474673.
<https://doi.org/10.1080/17482631.2018.1474673>.

DET EUROPEISKA MERITERINGSSYSTEMET FÖR YRKESUTBILDNING (ECVET)

Syftet med projektet är att utveckla en gemensam bästa praxis för att hantera äldres ensamhet i ett utbildningspaket för vård- och omsorgspersonal som har begränsad eller ingen utbildning i hur man möter äldre personers existentiella ensamhet och ger kvalificerad och integrerad vård till denna sårbara målgrupp. Genomförandet av ECVET-systemet kan leda till en bättre förståelse av de läranderesultat som de studerande uppnår, främja öppenhet och leda till ökad yrkesmässig rörlighet både på den nationella och europeiska arbetsmarknaden.

VIKTIGA MÅL OCH CENTRALA PRINCIPER FÖR ECVET

ECVET syftar till att underlätta gränsöverskridande rörlighet, uppmärksammar förväntade läranderesultat inom yrkesutbildningen och främjar ett livslångt lärande utan gränser. Transnationell rörlighet i utbildningssyfte är specifik eftersom den fokuserar på rörlighet i syfte att förvärva nya kunskaper, färdigheter och kompetenser (Council, 2011). Detta koncept pekar på målet för rörlighet och är centralt för ECVET.

ECVET kan:

- bidra till att överföra och uppmärksamma det lärande som skett under en utlandsvistelse (geografisk rörlighet).
- stödja livslångt lärande genom att människor kan överföra lärande som uppnåtts i olika sammanhang i sitt land för att bygga upp, uppdatera och uppgradera sin kompetens och färdighet.

För att uppnå detta baseras ECVET på gemensamma principer för utformning:

- Kvalifikationerna utformas med utgångspunkt i förväntade läranderesultat. Förväntade läranderesultat handlar om vad en student vet, förstår och kan göra när han eller hon har slutfört en inlärningsprocess, och definieras i termer av kunskap, färdigheter och kompetens. Med hjälp av lärandemålen kan man fastställa om lärandet i ett sammanhang, system eller land är jämförbart med ett annat.
- Lärandemålen är strukturerade i delprov som kan bedömas och valideras separat.
- Bedömningen av lärandemålen genom delprov dokumenteras och kan valideras som möjliggör överföring av poäng.
- Partnerskap mellan organisationer underlättar validering och bedömning av meriter.

- Delproven kan beskrivas med hjälp av ECVET-poäng. Poängen hjälper till att identifiera delprovets storlek och den relativa vikten inom lärandemålet. 60 poäng tilldelas de läranderesultat som förväntas uppnås under ett år av yrkesutbildning på heltid. Denna kvantitativa referens i form av poäng är tänkt att ha en beskrivande funktion, medan de läranderesultat som är strukturerade i delprov utgör kärnan i överföring av poäng.

ECVET-systemet bygger på fyra delar: 1. Delar av läranderesultat, 2. Överföring av läranderesultat, ECVET-partnerskap, 3. Lärandeavtal och personligt utdrag, 4. ECVET-poäng.

NATIONELLA METODER I LINJE MED ECVET-REKOMMENDATIONERNA I PROJEKTETS PARTNERLÄNDER

Sverige

År 2011 fick Skolverket i uppdrag av den svenska regeringen att i samarbete med Högskoleverket och Internationella programkontoret för utbildning analysera och föreslå åtgärder för att stödja regionala och lokala aktörer i tillämpningen av det europeiska systemet för tillgodoräknande av yrkesutbildning (ECVET) på alla nivåer. I Sverige har inga formella beslut fattats om hur ECVET ska tillämpas inom svensk yrkesutbildning. Skolverket och Myndigheten för yrkeshögskolan, som har analyserat regleringen av gymnasial yrkesutbildning och yrkeshögskoleutbildning i Sverige, anser att den ligger i linje med intentionerna i ECVET-rekommendationen.

Samordnare av yrkesutbildning, t.ex. gymnasieskolor, högskolor och universitet, har testat och testat systemet inom ramen för europeiska samarbetsprojekt och utbyten. För att underlätta förståelse och jämförelse av kvalifikationer från olika länder och system används en gemensam referensram, den europeiska referensramen för kvalifikationer (EQF). Det finns åtta referensnivåer inom EQF där varje nivå ska återspegla de kunskaper, färdigheter och kompetenser som en person ska ha uppnått för att erhålla kvalifikationen. Nivå 1 är grundläggande kvalifikationer och nivå 8 är den högsta nivån av akademisk och yrkesinriktad utbildning. Alone-projektet ligger på nivå 4. I Sverige samordnas EQF av Högskoleverket.

Litauen

Litauen åtog sig att genomföra det europeiska systemet för meritering av yrkesutbildning (ECVET) 2014 och lanserade projektet "Nationella ECVET-experten", vars främsta mål är att främja och utveckla tillämpningen och användningen av ECVET i Litauen. Exempel på genomförandet av ECVET kan hittas i projekten för rörlighet och innovationsöverföring inom delprogrammet Leonardo da Vinci i programmet för livslångt lärande sedan 2009 (www.adam-europe.eu). I den övergripande rapporten från europeiska centrumet för utveckling av yrkesutbildning (Cedefop) "Stronger VET for better lives" (2015) bedöms Litauen göra framsteg i genomförandet av ECVET:s delar. De modulprogrammen, mobilitetsprojekten och projekten för strategiska partnerskap i Europeiska kommissionens nya Erasmus+ program förblir det viktigaste testverktyget för ECVET. Analysen av situationen när det gäller genomförandet av ECVET i Litauen gör det möjligt att konstatera att processerna pågår. I samband med genomförandet av ECVET i Litauen kan följande resultat urskiljas:

- Projektet "Nationella ECVET-experten" genomförs på nationell nivå (<http://www.smpf.lt/lt/vykstantys-projektai/ecvet/apie-ecvet>). Nationella experter ger råd till yrkesutbildningsinstitutioner om genomförande och tillämpning av ECVET för yrkesutbildningsinstitutioner, arbetsgivare och andra intressenter.
- Modulutbildning har införts inom yrkesutbildningen.
- Stadgar om rörlighet inom yrkesutbildningen tillhandahålls till yrkesutbildningsinstitutioner.
- Allt fler yrkesutbildningsinstitutioner tillämpar ECVET-principerna på tillgodosäkrande av läranderesultat som uppnåtts genom studenternas rörlighet.

Det har konstaterats att processerna inte är snabba och framgångsrika eftersom:

- Fördelarna och möjligheterna med ECVET är inte tillräckligt kända bland administrationen och utbildarna vid yrkesutbildningsinstitutionerna. Både lärare och administratörer inom yrkesutbildningen är ofta skeptiska till användningen av ECVET på sina institutioner. Anställda vid yrkesutbildningsinstitutioner har inte en tillräckligt tydlig förståelse för fördelarna med att tillämpa ECVET i inlärningsprocessen, eftersom utbildnings- och bedömningsprocesserna blir tydligare för alla berörda parter.

- Alla yrkesutbildningsinstitutioner i landet tillämpar ännu inte modulutbildning. Endast mer än hälften av yrkesutbildningsinstitutionerna i Litauen använder sig av modulutbildning, vilket är en av de viktigaste förutsättningarna för att ECVET ska kunna tillämpas på ett framgångsrikt sätt.
- Arbetsgivarna har liten delaktighet i formuleringen, bedömningen och erkännandet av läranderesultat. Ofta är arbetsgivarnas inställning helt annorlunda än de anställdas inställning vid yrkesutbildningsinstitutionerna. Arbetsgivarnas deltagande i utarbetandet av kursplaner, bedömningen av läranderesultat och validering av kompetenser på arbetsplatsen är inte alltid konsekvent och effektiv.

Från och med 2020 planeras följande verksamhetsområden under projektets utveckling:

- Utökad användning av ECVET i litauiska yrkesutbildningar.
- Ökad medvetenhet om tillämpningen och fördelarna med ECVET hos yrkesutbildningarna, företag och andra intressenter.
- Ett närmare samarbete mellan intressenterna vid genomförandet av ECVET i Litauen.
- Två seminarier för kollegialt lärande och ett webbseminarium om användningen av ECVET i samband med studenternas geografiska rörlighet.
- Utarbeta rekommendationer avseende rättssäkerhet för att förbättra tillämpningen av ECVET i Litauen.
- Större spridning av tillämpningen av fördelarna med ECVET i expertrapporter, publikationer, artiklar och nyhetsbrev.
- Ökat antal ECVET-användare.

När man bedömer den allmänna situationen för genomförandet av det europeiska meriteringssystemet för yrkesutbildning i Litauen kan man konstatera att det finns fler positiva aspekter - styrkor och möjligheter - än svagheter. Det är särskilt viktigt att genomförandet av ECVET erbjuder många möjligheter att förbättra yrkesutbildningens kvalitet, stärka samarbetet mellan utbildningsinstitutioner och företag och öka öppenheten i processerna.

Italien

När det gäller den italienska kontexten kan man konstatera att ECVET främst har haft en avgörande betydelse för den transnationella rörligheten, medan ECVET har spelat en mindre roll för det livslånga lärandet. Dessutom betonades bristen på ett officiellt antagande av ECVET som referensram. I Italien präglades åren 2012–2014 av betydande reformer, både av politiken för livslångt lärande (t.ex. reformen av vuxenutbildningssystemet) och av system och verktyg för tydlighet i kvalifikationer (genom lagdekret 13/13 med inriktning på utarbetandet av referensramen för validering och certifiering av kompetens som förvärvats genom erfarenhet). Många av ECVET:s principer antogs dock underförstått, särskilt när det gäller erkännande och validering av läranderesultat som förvärvats genom informellt lärande, utan att dock uttryckligen hänvisa till ECVET. ECVET ges också en viktig roll när det gäller att främja principen om att strukturera kvalifikationer i delar av resultat. Det finns diskussioner om huruvida ECVET:s verktyg och principer skulle kunna användas av arbetsförmedlingarna i samband med validering av tidigare lärande för personer från andra länder som har erhållit kvalifikationer utomlands. Å andra sidan har diskussionen om användningen av ECVET-principerna för att främja utvecklingen mellan yrkesutbildning och högre utbildning stannat av och är för närvarande inte en politisk prioritering.

Det finns flera webbplatser och organisationer som erbjuder mer information om ECVET i Italien och stöd för validering av yrkeskvalifikationer.

- Isfol - Istituto per lo sviluppo della formazione professionale dei lavoratori (Institutet för utveckling av yrkesutbildning för arbetstagare) - har skapat en informationssida om ECVET där man förklarar dess mål, funktion, nyckelbegrepp och referenser.
- Atlante del lavoro e delle qualificazioni (Atlas över arbete och kvalifikationer) är en detaljerad karta över arbete och kvalifikationer. Den föreslagna arbetsbeskrivningen är resultatet av ett samarbete och deltagande av olika institutionella aktörer, och har sett arbetsgivare och fackföreningar, representanter, yrkesorganisationer, sektors experter och intressenter i systemet för arbete och lärande att delta och medverka. Den är uppdelad i tre avsnitt: Atlas Arbete, Atlas and Kvalifikationer och Atlas and Professioner.
- Assistanscentret för erkännande av yrkeskvalifikationer förser medborgare och center i andra medlemsstater med användbar information om validering av

yrkeskvalifikationer för etablering eller tillfällig och tillfällig utövning av yrket samt om italiensk lagstiftning som reglerar yrken och deras utövande.

- "Impresa in un giorno" innehåller en förteckning över reglerade yrken i Italien. Den innehåller i alfabetisk ordning alla reglerade yrken enligt följande: italiensk lagstiftning, behörig italiensk myndighet, information om förfarandet för tillgodoräknande och relevanta blanketter. Det europeiska yrkeskortet är ett elektroniskt förfarande som infördes 2016 för att få yrkeskvalifikationer tillgodoräknade för att praktisera i ett annat EU-land. Det är enklare, snabbare och även mer transparent att hantera än de vanliga förfarandena för tillgodoräknande av yrkeskvalifikationer. För närvarande kan endast följande yrken använda förfarandet för att få ett europeiskt yrkeskort: sjuksköterska med ansvar för allmän vård, apotekare, sjukgymnast, bergsguide och fastighetsmäklare.

En italiensk medborgare som innehar en yrkeskvalifikation och som vill utöva sitt yrke på stadigvarande basis i en annan EU-medlemsstat, europeiska ekonomiska samarbetsområdet (Island, Liechtenstein och Norge) eller Schweiz, behöver lämna in en ansökan om tillgodoräknande av yrkeskvalifikationen till den behöriga myndigheten i den stat där han eller hon vill utöva sin verksamhet. Avdelningen för Europapolitik har tagit fram en användarhandledning om direktiv 2005/36/EG om erkännande av yrkeskvalifikationer för att underlätta förståelsen av de regler som styr systemet för fri rörlighet för yrkesutövare i Europeiska unionen. Guiden är uppdaterad till det senaste direktivet i ämnet (december 2014).

Rumänien

Det rumänska yrkesutbildningssystemet har genomgått en betydande förbättring. Reformen syftade främst till att anpassa det rumänska yrkesutbildningssystemet till det europeiska yrkesutbildningssystemet.

I Rumänien är följande organisationer ansvariga för yrkesutbildningen:

- Ministeriet för arbete och social solidaritet, vars ansvarsområde är att utarbeta politik och program på yrkesutbildningsområdet och kontrollera hur dessa program genomförs.

- Ministerierna för olika ekonomiska och sociala sektorer som strävar efter att säkerställa kontinuerlig yrkesutbildning för de anställda som är verksamma inom dessa sektorer.
- Det nationella rådet för yrkesinriktad vuxenutbildning, som lyder under ministeriet för arbete och social trygghet och utbildningsministeriet, fastställer behoven av yrkesinriktad vuxenutbildning på medellång och lång sikt och samarbetar horisontellt med andra organisationer som arbetar med yrkesinriktad vuxenutbildning.
- Det nationella organet för yrkesutbildning är en nationell offentlig institution vars uppgift är att organisera och finansiera arbetsrelaterade tjänster. Dessutom agerar den också som medlare mellan arbetsgivare och de personer som behöver ett arbete och förvaltar budgeten för utbetalning av arbetslöshetsersättning.
- Rådet för yrkesstandarder och certifiering är ett nationellt organ som utarbetar och godkänner nya yrkesstandarder eller ändrar och upphäver befintliga standarder. Dess roll är att företräda och stödja Rumäniens intressen när det gäller certifiering av yrkeskompetens på internationell nivå.
- Kommissionen för godkännande av utbildningsanordnare ansvarar för godkännandet av utbildningsanordnare som de ger råd och all den fortbildning de behöver och övervakar även deras verksamhet.

Utformningen av läroplanen för yrkesinriktad fortbildning är starkt reglerad och centraliserad. De flesta utbildningsinstitutionerna använder sig av nationella standarder för yrkesutbildning som utfärdas av den nationella byrån för yrkesutbildning. Dokumentet som beskriver varje kvalifikation kallas "Standardutbildning" och har följande struktur: Enheterna - en sammanhängande uppsättning förväntade läranderesultat / Kvalifikationsnivån / Antal poäng / Läranderesultaten / Bedömningskriterier. Kursplanerna är utformade efter den nationella referensramen för kvalifikationer (NQF), som är anpassad till den europeiska referensramen för kvalifikationer (EQF). Utbildningsprogram (modul upplägg) - Moduler skapas på grundval av kompetensenheter och en modul kan bestå av 1 eller 2 enheter. Kompetensenheter (inlärningsenheter) = en kompetensenheter består av en sammanhängande uppsättning kompetenser/lärandemål. Utvärderingen av kunskap och kompetens sker både under hela utbildningsperioden och i slutet av en modul genom ett examensprov som kan bestå av antingen ett teoretiskt och praktiskt prov eller ett praktiskt prov. Den vanligaste formen av

utvärdering är den som syftar till att bedöma kunskap och kompetens i förhållande till den kursplanen.

Council for Occupational Standards and Accreditation (COSA) spelar en viktig roll när det gäller att utforma ett nytt system för utvärdering och ackreditering av yrkeskompetens som bygger på yrkesstandarder. Det nya systemet tar hänsyn till utvärdering och ackreditering av kompetenser oavsett hur de har förvärvats genom det formella yrkesutbildningssystemet, självständigt eller i arbetet.

Polen

Den polska ECVET-expertgruppen inrättades 2012 i enlighet med ett avtal som undertecknats av stiftelsen för utveckling av utbildningssystemet och Europeiska kommissionen. Teamet bestod av nio experter som utsetts av ministeriet för nationell utbildning och ministeriet för vetenskap och högre utbildning. Projektet genomfördes fram till den 31 mars 2014 och dess huvudmål var att främja utvecklingen och genomförandet av ECVET-systemet som en del av idén om livslångt lärande och strategin "Europa 2020 genomförande av de åtgärder som anges i Europaparlamentets och rådets rekommendation den 18 juni 2009 om inrättandet av ett europeiskt meriteringssystem för yrkesutbildning (ECVET).

I Polen är ECVET inte reglerad i lag. ECVET är för närvarande en uppsättning regler - ett koncept vars antaganden tillämpas på olika områden. ECVET i Polen nämns vanligtvis inte vid namn (med undantag för projekt för rörlighet i utbildningssyfte), men dess element och principer tillämpas på flera områden:

1. Projekt för rörlighet i utbildningssyfte
2. Yrkesutbildning inom utbildningssystemet
3. Marknadskvalifikationer inom ramen för det integrerade kvalifikationssystemet
4. Högre utbildning

Det bör noteras att ECVET används minst frekvent inom den högre utbildningen - hittills i två typer. Den första av dessa är projekt som genomförs vid statliga högre yrkeshögskolor - där ECVET används för att integrera lärlingsutbildning med studieprogram och för att ge ytterligare kvalifikationer. Det andra fallet är forskarutbildningar, som beskrevs på grundval av principer som överensstämmer med ECVET - kvalifikationer som tilldelas efter examen har inkluderats i IQS - hittills har det funnits flera av dem (i detta fall utan att direkt hänvisa till ECVET). Det vanligaste användningsområdet för ECVET är projekt för rörlighet för lärande i

form av utlandspraktik och praktik. ECVET:s principer och verktyg stödjer partnerinstitutionernas planering och organisering av rörlighet i utbildningssyfte, och är också avsedda att stödja de studerande att använda de läranderesultat som erhållits utomlands för vidareutbildning eller yrkesmässig utveckling. Det är vanligt att man i mobilitetsprojekt utfärdar ytterligare intyg och Europass-intyget för mobilitet är obligatoriskt. Dessa dokument stannar kvar hos deltagarna - på ECVET:s fackspråk talar man om "ackumulering av prestationer". De kan använda dem i framtiden för att bättre presentera sina erfarenheter i samband med utbildnings- och yrkesutveckling (t.ex. genom att skaffa sig nya kvalifikationer, söka jobb).

I den polska yrkesutbildningen som en del av utbildningssystemet tillämpas ECVET-principerna i lösningar som stöder ackumulering och överföring av resultat (Dębowski, Stęchły 2015; IBE 2012). En av dem är själva strukturen på kvalifikationer - det finns fullständiga kvalifikationer i utbildningssystemet (examensbevis som motsvarar yrken, t.ex. IT-tekniker), som består av delkvalifikationer (certifikat/intyg som motsvarar kvalifikationer som utmärker sig i yrkena, t.ex. nätverksoperativsystem och administration av datanätverk). Detta tillvägagångssätt gör det lättare att stegvis, och därmed flexibelt, erhålla fullständiga kvalifikationer eller att endast erhålla de delkvalifikationer som behövs vid en viss tidpunkt.

Det integrerade kvalifikationssystemet - som inrättades i Polen genom IQS-lagen från december 2015 - syftar för det första till att integrera kvalifikationer som används i landet och säkerställa kvaliteten på kvalifikationer som förvärvats utanför utbildnings- och högskolesystemet, och för det andra till att öka trovärdigheten för kvalifikationer som förvärvats i Polen på den europeiska arbetsmarknaden. I och med inrättandet av IQS har möjligheten att skapa och utfärda nya kvalifikationer, så kallade marknadskvalifikationer, öppnats.

SLUTSATSER

Vad som är särskilt viktigt för projektet är det faktum att alla kvalifikationer som förvärvats genom icke-formellt eller informellt lärande för vilka en referens till en formell utbildningsväg kan identifieras, och motsvarande enheter, ger samma ECVET-poäng som referensen,

eftersom samma läranderesultat uppnås³. ECVET är avsett att underlätta validering av läranderesultat i enlighet med nationell lagstiftning, inom ramen för rörlighet, i syfte att uppnå en kvalifikation. Som slutsats kan man alltså konstatera att alla länder är redo att genomföra ECVET på samma nivå och att de har kommit överens om att ALONE-utbildningsprogrammet kommer att få 1 ECVET-poäng.

---

³ The Recommendation of the European Parliament and of the Council on the establishment of a European Credit System for Vocational Education and Training (ECVET) of 18 June 2009 (2009/C 155/02 https://bracket.erasmus.site/wp-content/uploads/2019/10/Definition-of-learning-outcomes_EN.pdf)

ATT MÖTA EXISTENTIELL ENSAMHET HOS ÄLDRE PERSONER: UTBILDNINGSPROGRAM FÖR VÅRD OCH OMSORGPERSOANAL

KURSPLAN

ALLMÄN INFORMATION

Kursen ges inom ramen för Erasmus+ projektet ALONE, projekt nr 2019-1-PL01-KA202-064933.
Kursen är tillgänglig på engelska, italienska, litauiska, polska rumänska och svenska.

SYFTE

Syftet med utbildningsprogrammet är att deltagarna ska utveckla kunskaper och färdigheter för att stärka sin förmåga att möta äldre personer som upplever existentiell ensamhet.

INNEHÅLL

Utbildningen omfattar följande innehåll:

- 1 Ageism
- 2 Personcentrering
- 3 Den äldre personen som en del av familjen, äldreomsorg och hälso- och sjukvårdssystemet
- 4 Olika former av ensamhet med fokus på existentiell ensamhet
- 5 Konsten att lyssna
- 6 Samtal om känslomässiga och existentiella aspekter

LÄRANDEMÅL

Kunskap och förståelse

Efter avslutad kurs ska studenten kunna

- 1 beskriva komponenterna i ett personcentrerat förhållningssätt och förutsättningarna för att ge personcentrerad vård (1)
- 2 förstå äldre människors situation i samhället med fokus på åldersdiskriminering, makt, beroende och att vara en del av en familj och/eller ett hälso- och sjukvårdssystem (2)
- 3 förstå innebörden av andlighet i ett nationellt sammanhang (3)
- 4 beskriva olika former av ensamhet och förstå innebörden av existentiell ensamhet (4).

Färdighet och förmågor

Efter avslutad kurs ska studenten kunna

- 1) möta den andra som en person med fokus på den andras erfarenhet, självbestämmande/autonomi, värdighet, integritet och sårbarhet (5)

- 2) tolka den andra personens uttryck genom att lyssna, se och känna in den andras erfarenheter och behov, t.ex. behovet av avskildhet, gemenskap och meningsfulla aktiviteter (6)
- 3) föra samtal om känslomässiga och existentiella aspekter och kunna möta existentiell ensamhet (7).

Värderingsförmåga och förhållningssätt

Efter avslutad kurs ska studenten kunna:

- 1) kritiskt värdera och granska egna förutfattade meningar och hur äldreomsorgen och hälso- och sjukvårdssystemet är organiserat för att få en medvetenhet om hur detta påverkar mötet (8)
- 2) värdera och få en insikt om maktövertaget i att vara professionell i kontrast till att vara medmänniska (9)

GENOMFÖRANDE

Kursen kommer att ges som en webbaserad utbildning med digitala föreläsningar och seminarier, individuella uppgifter och gruppdiskussioner samt reflektion över praktiken. Kursen kan ges som en tvådagarsutbildning eller som fyra halvdagsutbildningar. Innehållet bör anpassas till den landspecifika kontexten och till utbildningens målgrupp, vilket innebär att innehållet i vissa delar kan skilja sig åt mellan olika kontexter.

För att delta i kursen krävs internetuppkoppling via en dator eller en smartphone-enhet, externa hörlurar, en mikrofon och en webbkamera.

EXAMINATION

Delprov 1

Individuellt skriftlig uppgift en vecka innan kursen börjar och ungefär en vecka efter kursens slut. Omfattar frågor om kunskap om personcentrerad vård, äldre människors situation i samhället, andlighet och olika former av ensamhet och betydelsen av existentiell ensamhet (lärandemål 1-4).

Delprov 2

Gruppdiskussioner baserade på erfarenheter av möten med äldre personer som får vård och som upplever existentiell ensamhet (lärandemål 2,4,8,9).

Delprov 3

Reflektion över förmågor och hinder i mötet genom videoinspelning av parvis praktisk träning av ett samtal med en annan deltagare. Reflektionen bör omfatta förmågan att fånga den andres erfarenhet och möta existentiella behov (lärandemål 5-8).

KURSUTVÄRDERING

Skriftlig utvärdering av kursens lärandemål, innehåll, struktur och läraaktiviteter i kursen samt genomförandet av kursen avseende grupprocessen kommer att göras efter kursens slut.

REFERENSLITTERATUR

- Brooker, D. (2004). What is person-centred care in dementia? *Reviews in Clinical Gerontology*, 13(3), 215-222. doi:10.1017/s095925980400108x.
<https://pdfs.semanticscholar.org/8d36/dfd85dc5c7fedb836a0555ac3088c027a4b0.pdf>
- Bullington, J., Söderlund, M., Sparén, B. E., Kneck, Å., Omérov, P. & Cronqvist, A. (2019). Communication skills in nursing: the phenomenologically based communication training approach. *Nurse Education in Practice*, 39: 136-141.
- Larsson, H. (2020). Existentiell ensamhet hos sköra äldre personer: ett närståendeperspektiv. Diss. Malmö: Malmö universitet, 2020. <https://doi.org/10.24834/isbn.9789178770625>
- Renn-Žurek, A., Modrzejewska, D., Woźnicka, E., Popovici, S., Lacramioara, L., Boccaletti, L., Manattini, A., Trogu, G., Edberg, A-K., Beck, I., Žebrauskaitė, A. & Virbalienė, A. (2020). International report existential loneliness – Best practice from health organisations and patient perspective. <https://aloneproject.eu/the-project/>
- Sjöberg, Marina (2020). Existentiell ensamhet hos sköra äldre personer: äldre personers upplevelser samt dokumentation i patientjournalen. Diss. (sammanfattning) Malmö : Malmö universitet, 2020. <https://doi.org/10.24834/isbn.9789178771462>
- Sundström, Malin (2020). Existentiell ensamhet hos sköra äldre personer: vårdpersonals och volontärers erfarenheter och behov av stöd. Diss. Malmö : Malmö universitet, 2020. <https://doi.org/10.24834/isbn.978-91-7877-065-6>
- Trogu, G. Manattini, A., Renn-Žurek, A., Modrzejewska, D., Woźnicka, E., Popovici, S., Lacramioara, L., Edberg, A-K., Beck, I., Žebrauskaitė, A. & Virbalienė, A. (2020). Limitations in caring older persons related to existential loneliness encountered by healthcare professionals. <https://aloneproject.eu/the-project/>
- WHO (21 March 2021). A global campaign to combat ageism. <https://www.who.int/publications/m/item/global-campaign-to-combat-ageism-toolkit>

www.aloneproject.eu